

Političnost studenata i politički outsourcing

Meštrović, Tin

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:644301>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

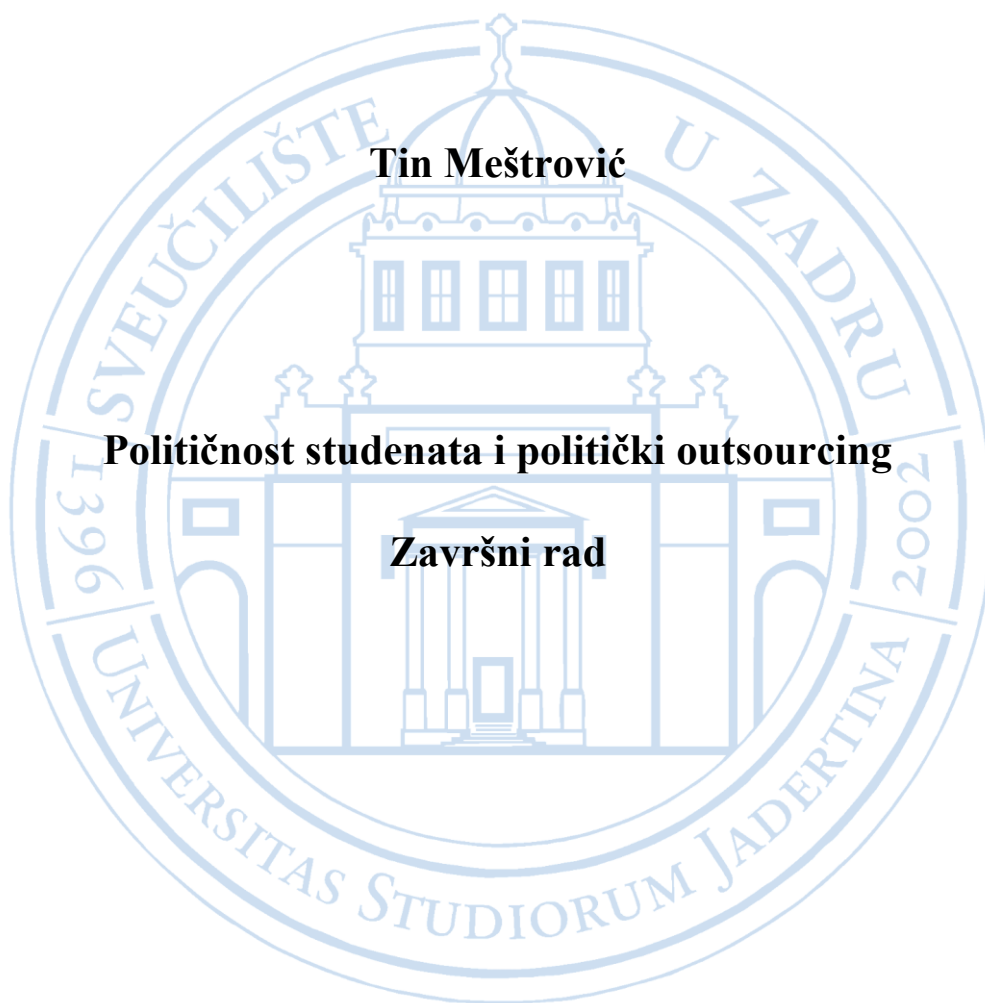

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Tin Meštrović

Političnost studenata i politički outsourcing

Završni rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Tin Meštrović

Političnost studenata i politički outsourcing

Završni rad

Student: Tin Meštrović

Mentor: doc.dr.sc. Krešimir Krolo

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Tin Meštrović, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom Političnost studenata i politički outsourcing rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 28. rujna 2020.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Dosadašnja istraživanja na temu političnosti mladih u RH	2
3. Cilj i svrha istraživanja, istraživačka pitanja	5
4. Metoda i uzorak	5
5. Rezultati i rasprava	7
6. Zaključak.....	15
7. Prilozi.....	17
8. Literatura.....	25

Političnost studenata i politički outsourcing

Sažetak

Političnost studenata kao podgrupe mladih je od posebnog interesa za društvo jer upravo studenti smjenom generacija zauzimaju vodeće funkcije u društvu i politici. Sukladno tome političnost studenata je pokazatelj smjera u kojem se društvo kreće prema budućnosti. U ovom radu prezentiraju se rezultati kvalitativnog istraživanja provedenog metodom intervjua s osam studenata Sveučilišta u Zadru. Cilj istraživanja bio je produbiti spoznaje na koje načine studenti promišljaju politiku u okvirima Hrvatskog društva te vide li se u ulozi političara. Svrha rada je pridonijeti spoznajama o političnosti studenata kao podgrupi mladih u aktualnom razdoblju. U razgovorima sa studentima se doznaje kako za svoju pasivnost i općenitu apatiju mladih prema političkim pitanjima nalaze činjenicu da je politika dosadna i često predvidljiva jer se ponavljaju iste afere s drugačijim akterima. Studenti trenutno stanje politike u državi procjenjuju kao loše, najčešće kritike idu prema neefikasnim političarima i tendenciji koruptivnog djelovanja političkih aktera. Sve to oblikuje negativnu percepciju o politici među studentima te oni nemaju volju politički se aktivirati, već te detektirane probleme outsourceaju istim političkim akterima koje kritiziraju.

Ključne riječi: studenti, političnost, politički outsourcing, kvalitativne metode, intervjui

The politicalness of students and political outsourcing

Abstract

The politicalness of students as a subgroup of young people is of special interest for the society because it is the students who occupy leading positions in society and politics through the shift of generations. In accordance with that, the politicalness of students is an indicator of the direction the society is moving in the future. This paper presents the results of a qualitative research conducted by the method of interviews with eight students of the University of Zadar. The aim of the research was to deepen the knowledge of the ways in which students think about politics within the Croatian society and whether they see themselves in the role of politicians. The purpose of this paper is to contribute to the knowledge of the politicalness of students as a subgroup of young people in the current period. Through conversations with students it is learned that the cause of the passivity and general apathy of young people towards political issues can be found in the fact that politics is boring and often predictable because the same affairs are repeated with different actors. Students assess the current state of politics in the country as bad, most often criticizing inefficient politicians and the tendency of corrupt actions of political actors. All of this shapes a negative perception of politics among students, and they do not have the will to become politically active, but outsource these detected problems to the same political actors they criticize.

Keywords: students, politicalness, political outsourcing, qualitative methods, interview

1. Uvod

Prilikom sudjelovanja u izgradnji vlastite zajednice pojedinac se nalazi pred zakonskim pravom, ali i moralom obvezom politički djelovati. Pojedinac iskazuje svoje želje prema oblikovanju društva kojeg je sastavni dio na sebi svojstven način. Načini se razlikuju od predstavljanja političke opcije aktivnim djelovanjem do iskazivanja političke volje na demokratskim izborima samim glasanjem. Mogućnost izlaska na izbore pojedinac stječe navršavanjem osamnaeste godine života, što ujedno označava prelazak pojedinca u punoljetnu osobu te početak odgovornosti i samostalno odlučivanje u svim životnim sferama, pa time i onoj političkoj.

Izlazak na glasanje je najčešći oblik političke aktivnosti i utjelovljuje jednakost kao osnovu demokracije. Nadalje, glasači u odnosu na one koji ne glasaju su više skloni doniranju u humanitarne svrhe, volontiranju, sudjelovanju u demonstracijama i sudjelovanju sa sugrađanima u projektima od interesa za zajednicu (Putnam, 2000).

Unatoč značajnosti politike, svjedočimo o smanjenju političke participacije i izlasku na izbore koji su jedan od pokazatelja zainteresiranosti građana za političko sudjelovanje. Istraživanja koja su se provodila u demokratski uređenim društvima pokazuju tendenciju građana prema pasivnosti i udaljavanju od politike (Norris, 2011; Amna, Ekman, 2014). Prema Eurobarometru, postotak mladih u Europi dovoljno starih da mogu pristupiti glasanju u dobi između 15 i 30 godina koji su se odazvali na glasanje pao je s 80% 2011. godine na 63% 2015. godine. Korupcijski skandali političkih stranaka i neuspjeh u osiguravanju javnih dobara poput poslova i stabilnosti uvelike pridonose percepciji mladih ljudi da je politička klasa koruptivna, a stare elite u nemogućnosti zadovoljiti njihove potrebe. Takvu negativnu percepciju dodatno je pogoršala ekonomska kriza koja je dovela do rekordno visokih stopa dugotrajne nezaposlenosti mladih (Marocchi, 2016, prema Lončar, 2017).

Trend niske izlaznosti na izbore nije zaobišao ni Republiku Hrvatsku. Prema podacima Državnog izbornog povjerenstva na izbore u kojima se odlučivalo o zastupnicima za Hrvatski sabor 2016.godine odazvalo se 52,59% registriranih birača, dok se na iste izbore 2020. odazvalo svega 46,90% birača¹. U drugom krugu predsjedničkih izbora 2019. godine 43.52% biralo je

---

¹ Prilikom analize slabije izlaznosti na izbore 2020. godine treba uzeti u obzir mogućnost da je jedan od uzroka slabije izlaznosti trajanje pandemije uzrokovane koronavirusom.

između Kolinde Grabar-Kitarović i Zorana Milanovića, dok je predstavnik u Europski parlament 2019.godine biralo samo 29,86% birača.

Sve je raširenija politička apatija koja je u odnosu na protekla mjerenja više prisutna kod mladih (Bennett, 2000, prema, Dahl i dr., 2017). Politička apatija je nedostatak želja i motiva prema politici. Shvaća se kao stav pojedinca i ne mora biti nužno povezana sa samom političkom participacijom i pruža nam uvid kako utječe na političku pasivnost mladih (Fox, 2015, prema, Dahl i dr., 2017). Posebno vidljiva i ona koja bi mogla imati dugotrajne posljedice je alijenacija mladih od političkog djelovanja i politike općenito (Sloam, 2011). Prema istraživanju „Youth study Southeast Europe 2018/2019“ zaklade Friedrich-Ebert 57% mladih u Hrvatskoj je pristupilo glasanju. Nadalje, u istraživanju iste zaklade pod nazivom „Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.“ zabrinjavajućih 62% mladih je izjavilo kako nisu uopće ili su vrlo malo zainteresirani za politiku, dok 54% nikad ne razgovara o politici sa svojom okolinom.

Fokus ovog rada su studenti, koji su podskupina mladih na koje je društvo oduvijek nametalo etikete progresivnih i slobodoumnih intelektualaca, koji promišljaju i kritički se osvrću na aktualnu društvenu i političku situaciju (Ilišin 2008, prema Kovačić 2014). U budućnosti bi upravo studenti kao intelektualna i društvena elita u nastajanju trebala smjenom generacija preuzeti najviša mjesta u društvu (Kovačić, 2014). Slaba participacija mladih u politici prikazana kroz prijašnja kvantitativna istraživanja, nameće potrebu da se političnosti studentske populacije kao podgrupe mladih na kojima leži najveća odgovornost prikaže iz kvalitativne perspektive.

2. Dosadašnja istraživanja na temu političnosti mladih u RH

Zainteresiranost mladih u Hrvatskoj za politiku nije se puno promijenila od istraživanja devedesetih godina u ratnom i poslijeratnom kontekstu. Primjerice rezultati iz zadarskog istraživanja provedenog 1996. godine pokazuju kako je participacija i interes za politiku neznatan. To pokazuju brojke od 64,2% koji ističu “kako se zanimaju za politiku i politička zbivanja u svojoj zemlji, dok 21,3% tvrdi kako nijednu političku stranku ne simpatiziraju, a čak njih 22,7% uopće se nije ni htjelo izjasniti.” (Tomić-Koludrović i Leburčić, 1997, prema Tomić-Koludrović, 1999).

Tomić-Koludrović (1999) objašnjava kako su na mlade u Hrvatskoj devedesetih godina djelovala dva procesa. S jedne profesionalna i politička socijalizacija koje su pod utjecajem sve jače standardizacije, a s druge se strane pojavljuju postmodernizacijski oblici ponašanja kroz pojavu produžene mladosti. Takva želja za produženjem mladosti utječe na odbijanje odgovornosti u vidu društveno-političkog angažmana. U prilog tome ide podatak iz zadarskog istraživanja 1996. godine od 59,6% mladih u Hrvatskoj koji se izjašnjavaju da im je politički angažman manje važno područje življenja, dok je za 37,7%, ono čak najmanje važno područje u životu (Tomić-Koludrović, 1999). Tadašnji manji interes mladih za politiku može se pripisati i naglom promjenom sistema iz dotadašnjeg Jugoslavenskog na onaj Zapadni koji je u vremenu Jugoslavije bio marginalna tema pogotovu u pučanstvu, te je sad „preko noći“ trebao dovesti slobode demokracije. Sukladno tome poznavanje politike kao i cijelog ostatka novog sustava bila je manje poznata, ali i uz sve promjene koje se događaju devedesetih i manje interesantna mladima. Za nedostatak političke pismenosti Bagić (2011) odgovornim smatra škole te osim što uočava nesrazmjer znanja o politici koju srednje škole produciraju, jasno je vidljivo da čak i one škole poput gimnazija koje posvećuju više vremena predmetima koji izravno i neizravno pridonose znanju o politici i dalje rezultiraju učenicima koji imaju stavove koji su u raskoraku s onima u demokraciji. Stoga ne iznenađuje činjenica da 1/5 anketiranih maturanata smatra da bi određenim skupinama trebalo onemogućiti iznošenje stavova koji su suprotni onima većine, dok ih čak 63% smatra kako bi pojedince trebalo odstraniti s političke scene zbog onoga što zagovaraju, dok se tom stavu protivi samo 11% (Bagić, 2011). Previd osnova demokracije poput sloboda političkog mišljenja, ukazuje upravo na nedovoljno poznavanje politike u okviru demokratskog sustava te je jasan indikator potrebe za edukacijom mladih kako nedovoljna educiranost o politici ne bi bila jedan od uzroka pasivnosti mladih u domeni iste.

Politička nekonzistentnost, korupcija i česte afere su uzrok nepovjerenja u državne institucije. Na tom polju veliku ulogu igra razina obrazovanja mladih, jer s višim obrazovanjem dolazi izgrađeniji stav. Prema radu Vlaste Ilišin *Mladi i politika: trendovi (dis)kontinuiteta* (2017) najveće povjerenje mladi iskazuju prema represivnim aparatima poput policije (31%) i vojske (40,4%) dok se najveće nepovjerenje pokazuje prema vladi (74%), saboru (74,8%) i političkim strankama (74,8%)². Također Ilišin (2017) nalazi kako povjerenje u institucije vlasti

---

² Vlasta Ilišin (2017) pri komparaciji podataka dobivenih 2013. u odnosu na one dobivene 2004. godine uočava primjetan pada povjerenja u sve promatrane institucije, u isto vrijeme povećava se nepovjerenja koje je naraslo na većinsko za gotovo polovicu ispitivanih institucija. Vidljivo je kako mladi jako malo vjeruju u političke institucije što se može povezati s procesom delegitimiranja vlasti.

natprosječno imaju studenti i mladi s akademskim obrazovanjem kojima se taj odabir nalazi ispred povjerenja u medije, vjerske institucije i represivne aparate, dok je kod većine mladih situacija suprotna.

Kad izdvojimo studente njihov niski interes za politiku od 13,1% visoko zainteresiranih i 40,6% osrednje zainteresiranih još uvijek je veći od onog koji iskazuje cjelokupna skupina mladih (Ilišin, 2017). Međutim većina studenata redovito prati vijesti na raznim medijima. U novije vrijeme treba spomenuti porast informiranja o politici putem interneta o čemu će biti govora u nastavku ovog istraživanja kad studenti budu govorili o načinima na koje prate politiku. Ilišin u istraživanju *Sociološki portret hrvatskih studenata* (2014) uočava da studenti u društvenoj realnosti uočavaju problema nerada, nediscipline i neodgovornosti te, osobito, mita i korupcije. Komplementarni tome su nalazi o političkim ciljevima u kojima najviše studenata smatra kako za hrvatsku vlast prioriteta trebaju biti borba protiv kriminala i korupcije, suzbijanje nezaposlenosti te ekonomski rast i razvoj. Većina studenata drži da Hrvatskoj najviše mogu pomoći stručnjaci i intelektualci, dok ih s manjom zastupljenosti slijedi mlada generacija te političari i političke stranke, najmanji doprinos očekuju od svećenstva.

Studenti velikom većinom³ političarima upućuje prigovore koji su česti u medijima kroz političke analize: od neopravdano privilegiranog položaja, nevjerodostojnosti i korumpiranosti, preko lažnih predizbornih obećanja, koncentracije na osobne interese i gubitka povezanosti s građanima, do nedemokratskog i neodgovornog ponašanja. Izrazito loša slika političara odbija studente od sudjelovanja u institucionalnim političkim procesima, od izbora nadalje i doprinosi negativnom viđenju institucija (Ilišin, 2014). Unutar takvog nepovjerenja iznenađuje podataka da je ukupni društveni aktivizam studenata zabilježio stanoviti uzlazni trend, pogotovo participacija u političkim strankama, što bi značilo stanoviti iskorak u smjeru povećanja institucionalnog političkog angažmana⁴. U nastavku ovog istraživanja jedna od fokusnih točki bit će upravo tema spremnosti studenata da „uskoče“ u institucionalni politički angažman. „Krovni“ cilj ovog istraživanja bio je pobliže upoznati stavove studenata o politici i političkoj participaciji kvalitativnom metodom intervjua koji sugovorniku omogućuje nešto opširnije obrazlaganje svojeg mišljenja.

---

³ S tvrdnjom *Političari uživaju prevelike privilegije s obzirom na to što i kako rade* slaže se 88,7% studenata, dok ih se 86,7% slaže s tvrdnjom: *Mnogi su političari nepošteni i korumpirani*.

⁴Ilišin (2014) ukazuje na činjenicu da članova političkih stranaka među studentima ima tri puta više nego studenata koji vjeruju tim političkim akterima, te smatra kako velik nesklad dovodi u pitanje motivaciju dijela studenata koji su se pridružili političkim strankama.

3. Cilj i svrha istraživanja, istraživačka pitanja

Cilj istraživanja je otkriti na koje načine studenti promišljaju politiku u okvirima hrvatskog društva i vide li se u ulozi političara. Svrha rada je pridonijeti spoznajama o političnosti studenata kao podgrupi mladih u aktualnom razdoblju.

U radu se želi odgovoriti na slijedeća istraživačka pitanja:

1. Kako studenti/ce percipiraju političku participaciju unutar mlade populacije i svoju vlastitu?
2. Što studenti/ce misle o trenutnom stanju politike u državi?
3. Vide li se studenti nakon završetka fakulteta u ulozi političara?

4. Metoda i uzorak

Kvalitativno istraživanje nosi svoje specifičnosti, ono je fuzija različitih disciplina, područja i predmeta istraživanja, te obuhvaća metode poput dubinskog intervjua, promatranja sa sudjelovanjem, analiza dokumenata i slične metode (Halmi, 1996). Kvalitativni istraživač treba biti upoznat sa različitim temama te biti sposoban o njima razgovarati. Svaki socijalni problem ima svoju povijest te se naracija o njemu konstruira ovisno o tome tko govori i iz koje perspektive. Definicija socijalnog problema je višeslojna i višeznačna, a zadaća istraživača je djelovanje u kontekstu onoga što zatekne na terenu (Halmi, 1996).

Istraživanje na kojem se temelji ovaj rad zasnovano je na principu intervjua, tematski podijeljenog na tri zasebne cjeline. U prvoj cjelini sugovornici imaju priliku iskazati mišljenje o problemima s kojima se susreću svakodnevno u svojoj lokalnoj sredini i na fakultetu pa do nešto apstraktnijih problema koje uočavaju na državnoj razini, odnosno problemi koji premošćuju njihovu lokalnu sredinu i prelaze u pitanja od državnog interesa. Nakon utvrđivanja problema s kojima se svakodnevno susreću stavlja ih se u poziciju političkog aktera na vlasti odnosno osobe u položaju moći i traži ih se da objasne kako bi oni riješili probleme koje su istaknuli kao ključne. U trećem dijelu intervjua sugovornik predstavlja svoje aspiracije na osobnom planu i portretira način na koji bi volio živjeti kroz opisivanja mjesta na kojem bi želio živjeti i uređenja osobnog prostora, što bi na sebi volio promijeniti, koji posao bi volio obavljati.

Na taj način kroz osobni plan dolazimo do slike kako pojedinac vidi sebe u odnosu na društvo i koju ulogu u njemu si pripisuje. Drugi i najstrukturalniji dio intervjua fokus je ovog rada i on ima odlike polustrukturiranog intervjua i upravo se u njemu nalaze podatci koji će se analizirati u nastavku rada. Također on je preduvjet kako bi se u daljnjem istraživanju mogla obraditi preostala dva dijela intervjua.

Intervju je najkraće definirati kao raspravu sa svrhom između dvoje ili više ljudi (Kahn i Cannel, 1957, prema Petrić, 2018). Ono što intervjua razlikuje od običnog razgovora je strukturiranost i poštivanje metodologije kako bi se došlo do vrijednih podataka koji će koristiti istraživanju. U slučaju polustrukturiranih intervjua svi sudionici istraživanja u intervjuiima koje daju, odgovaraju na ista pitanja. Imaju slobodu u redoslijedu i načinu odgovaranja na pitanja, ali na kraju intervjua će sva pitanja biti odgovorena. Na taj način se olakšava mogućnost uspoređivanja odgovora različitih sugovornika (Petrić, 2018).

Za sugovornike su odabrani studenti koji su na fakultetu dvije godine ili duže i nisu članovi političkih stranaka. Na taj način bruceši, odnosno studenti prve godine su izostavljeni iz istraživanja. Razlog tome je što još nisu u potpunosti formirali studentski identitet nego su još u fazi prilagodbe na novu okolinu. Sveukupno je intervjuirano osam sugovornika/ca kojima je dob bila između 19 i 24 godine. Sugovornici studiraju dvopredmetne studije te svi u kombinaciji imaju barem jedan humanistički ili društveni studij. Vrijeme provođenja prvih 6 intervjua je između 25.3.2019. i 3.5.2019. i provedeni su licem u lice. Jedan intervjua je proveden preko aplikacije Jitsi 2.5.2020. jer je zbog okolnosti uzrokovanih pandemijom koronavirusa putovanje bilo onemogućeno. Posljednji intervjua ostvario se 20.6.2020. godine licem u lice kad su mjere odavno popustile.

Pri konstrukciji protokola pazilo se kako bi se sugovorniku/ci omogućilo neometan tok misli i pitanja su stupnjevana od onih „lakših“ prema onima kod kojih bi se mogla pojaviti mala nelagoda. Tijekom intervjua koristio sam neformalne izraze i pratio odgovore sugovornika/ce te izmjenjivao redoslijed pitanja ako bi se bolje uklopili u razgovor ovisno o putanji sugovornika/ce. Na taj način se postigla prijateljska atmosfera i prirodni tijek razgovora.

Provođenju svakog intervjua je prethodio je usmeni i pismeni pristanak svih sugovornika na sudjelovanje u ovom istraživanju. Sugovornici/ce su upoznati sa prirodom istraživanja, svojim pravima i s onim što se od njih u istraživanju očekuje. Razgovori su snimani mobilnim telefonom pomoću aplikacije diktafon, osim jednog koji je sniman aplikacijom OBS.

Potom su intervjui transkribirani i kodirani. Sugovornici/ce kroz sve korake istraživanja uživaju potpunu anonimnost.

5. Rezultati i rasprava

Kad govorimo o upućenosti sugovornika u politiku i političkoj participaciji, onda se potvrđuju nalazi zaklade Friedrich Ebert iz 2019. o mladima u Hrvatskoj prema kojoj 62% ispitanika se izjasnilo kako ih politika ne zanima ili ih jako malo zanima. Vidljivo je kako sugovornici ističu primjere koji su aktualni u medijima i to uglavnom negativne. Kao razlog manjka interesa za politiku Sugovornica_1 navodi kompliciranost i zamornost politike.

Ne. Jer me nikad nije zanimala, iako bi trebala jer očito živim u toj državi. Plus dosadno je. Brate mili zakompliciraju... (Sugovornica_1).

Zanimljiv je iskaz Sugovornice_2 koju politika umara i djeluje na njeno mentalno stanje te ima tendenciju da joj pokvari dan zbog loših vijesti i stalnih afera. No unatoč tome prati je kad je u mogućnosti.

Više onako kad ih vidim na vijestima i kad se priča, kad su afere. Pratim i trudim se koliko stignem, ali neke dane stvarno ti se ne da o tome čitati jer si toliko umoran od tih loših vijesti jer si toliko umoran od tih pustih afera i kad vidiš još jednu u niz misliš si: „ Ne danas, nećete mi uništiti dan!“ (Sugovornica_2).

Uočava se ciklično ponavljanje loših vijesti i raznih afera te insinuacije na korupciju i ostale vidove političkog trgovanja, ali uz dozu kritičnosti i ismijavanja koju Ilišin (2017) navodi kao jedan od pokazatelja političke pasivnosti mladih. Vidimo da kao posljedicu sugovornik navodi bezvoljnost i apatiju prema politici u toj mjeri da je prestao pratiti vijesti.

Nisam u toku ali nekako svaki put kad pogledam vijesti, kao da se nikad nisam ni maka. Uvik se ponavljaju... uvik je sočno to suptilno prikazivanje političke mafije, kupovanje, prijetnje a znaš ono malo te nacionalističke te parolice i te skrivene neke agende. To isto obožavam, to je savršeno... Suze Krstičevića su nešto neprocjenjivo. Nalazi se pod paljbom jer nije uspio kupiti avione, ako to nije direktno povezano sa nacionalizmom... Mislim da nakon toga nisam toliko ni gledao vijesti. (Sugovornik_5).

Kad govore o stanju politike u državi sugovornici ističu korupciju kao veliki problem te su mišljenja kako političari zastupaju svoje interese ili interese manjih skupina prilično učestalo, sukladno tome misle kako su određene promjene nužne. Česte su kritike na slabu kompetentnost političara koje sugovornici žele zamijeniti sposobnijim i kompetentnijim kadrom, što ide u prilog istraživanju iz 2013.godine u kojem je 48.7% mladih vidjelo kompetentne pojedince i intelektualce kao aktore koji najviše mogu pomoći Hrvatskoj u izlasku iz krize (Kovačić, Gvozdanović. 2017). Manjina smatra kako bi jedan vid rješenja bila promjena sustava u smjeru nedemokratskih sustava.

...najveći problem očito je politika, očito je onaj tko vlada, cijeli taj sustav, mislim da neće ići nikako na bolje dok se to ne riješi. E sad ja bi njih sve smijenila i stavila sve ljude koji zapravo nešto znaju jer mislim da ima sposobnih ljudi u Hrvatskoj koji mogu voditi i koji su dobro upoznati s tim pitanjima... ali vjerojatno barem koliko sam imala priča za čuti u gradu Zadru to su mafije koje te ušutkavaju i onda ne možeš baš djelovat. Tako da definitivno dok se to ne riješi...a kako će se to riješiti to...teško.
(Sugovornica_2).

...mislim da bi bilo dobro da promjene vlast kad svi govore da nije dobro. Možda bolje da bude monarhija ili tako nešto, onda znaš da nemaš mogućnosti da promijeniš stanje...(Sugovornica_1)

Vlada, znači previše se krade...logično treba nam kompletna promjena svega.(sugovornica_3)

Kritiziraju se sugrađanske i vlastite online inicijative i demonstracije u online arenama, koje nemaju potporu u stvarnom svijetu. Vrsta online aktivizma i real life pasivizma uzrokuje negodovanje koje ne stimulira u smjeru preuzimanja inicijativa. Pojavljuje se problem nedovoljne zastupljenosti građanskih inicijativa u medijima.

Nitko se neće trgnut. Organizira se prosvjed ispred Markovog trga, za njega se sazna tek kad se prosvjed održao i onda nije bilo odaziva kad se nitko nije oglasio za tak nešto. Onda se ljudi žale: „Nitko nije došao“, ali di su oni to stavili da se održava prosvjed, trebali su staviti na televiziju. Danas ima tisuću medija a oni nisu stavili ni

na jedan i onda se svi žale kako su ljudi uspavani i svi samo pišu komentare. Ali ne može se organizirati jer bi to sve propalo u našoj državi jer je lakše pisati komentare po net.hr... Općenito naš mentalitet. Svi volimo žugati a nitko ne želi nešto napraviti. Evo ja prva. Ja volim žugati. Ali da ću se sad pokrenuti dok nije krajnje vrijeme...neću. Mislim da je to kod većine problem. Svi će žugati, ali neće ništa napraviti do nisu u govornima do grla. (Sugovornica_3).

Izlaznost na izbore i stranačke preferencije kod socijalno kompetentnijih mladih pokazuju da imaju izgrađenije političke stavove uključujući i stranačka opredjeljenja. Mladi višeg socijalnog porijekla inače su skloniji lijevom političkom spektru, dok u istraživanju iz 2013.godine 63.6% visokoobrazovanih mladih ne podržavaju nijednu političku stranku. To se može tumačiti kao indikator njihova nezadovoljstva postojećom političkom ponudom koje uzrokuje izbornu apstinenciju i gubljenja interesa za politiku (Ilišin, 2014). Zbog nezadovoljavajuće ponude stranaka na izborima, odnosno nepostojanja dovoljno jake tzv. treće opcije koja bi konkurirala HDZ-u i SDP-u poseže se za kompromisima. Neki smatraju da je bolje dati glas nekoj od dominantnih stranaka, dok se neki odlučuju za stranke čiji program ih ne zadovoljava u potpunosti, ali više u odnosu na ostale stranke. Zanimljivo je kako su na ovu temu odgovori prilično šturi kad ih se uspoređi s ostalim temama zastupljenim u istraživanju, što se može pripisati pravu na izbornu tajnu jer sugovornici nisu pokazivali poteškoće u odgovaranju na neka „škakljivija“ pitanja.

Mislim nije da imaš neke opcije. To stvarno nije ali eto. Sad stvarno ne znam za ove slijedeće tko, kako? di? (Sugovornica_2).

Izašla jesam... Opet da ne izađeš i pobijedi netko za koga ne želiš da pobijedi, onda ćeš početi ono... „opet su oni dobili“. Pljuju po drugoj stranci a možda da su izašli bi njihov glas vrijedi nešto. Imaš pravo birati, ako nam već daju to pravo. Da izaberemo opciju koja nama odgovara, barem djelomično, ne 100%. (Sugovornica_6)

Nisam na zadnjih par izašao...Starci su mi još davno rekli, što se glasanja tiče odaberi ono što je po tebi manje zlo...Također čini mi se da ako ne glasaš za HDZ ili SDP da kao da si bacio glas jer ove treće opcije su preslabe da bi nešto napravile. (Sugovornik_8).

Prema rezultatima istraživanja zaklade Friedrich Ebert (2018) mladi u Hrvatskoj preferiraju televiziju (66%) i Internet (57%) kao medije preko kojih se informiraju o političkim zbivanjima, uz napomenu kako mladi s višim stupnjem obrazovanja imaju tendenciju informirati se o politici preko društvenih mreža, što se pokazalo i u ovom istraživanju. Kad govorimo o studentima osim vidljivog većeg interesa za informiranje o politici, evidentna je činjenica da informiranje putem interneta (87,9%) je ipak nešto češće od onog preko televizije koje iznosi 71% (Ilišin, 2014).

*Više čitam portale i dnevnik...Znam nekad pogledat dnevnik... više preko portala...
Znam i sama nekad ući na 24 sata, Indeks, Net.hr i to. (Sugovornica_6).*

Vijesti se zbog svog fiksnog termina prate kad obveze to dozvoljavaju, ako se preskoče lako se informira putem portala na internetu koji omogućavaju fleksibilnost. Postoji svjesnost o načinu izvještavanja od strane pojedinih izvora informacija. Portalima se pripisuju etikete i pristranost u izvještavanju.

Pa gledam i vijesti kad stignem. Gledam dnevnik Nove tv ali čitam i na internetu... zna se koji portali naginju kojoj strani. Na primjer zna se kad ideš na indeks.hr da je to više ljevičarsko i onda znaš što ćeš tamo naći. Ako ideš na liberal.hr očito je liberalni pristup u pitanju. Ako ideš na radnički to je isto više socijalistički i tako te stvari. (Sugovornica_2).

U pojedinim slučajevima dnevnik se izbjegava, ali kao nadoknada se gledaju emisije koje prate politiku uz satiričan komentar, to čini političke teme lakšima za pratiti.

Pročitam sve što me zanima na internetu, tako da... Dnevnik gledam, odnosno gledam samo Šprajca. Ali samo zbog njega. Ali ovako vijesti općenito ne. Nisam nikad niti su moji ikad gledali tako da nemam taj običaj. (Sugovornica_4).

Studenti velikom većinom političarima upućuje prigovore od neopravdano privilegiranog položaja, nevjerodostojnosti i korumpiranosti, preko lažnih predizbornih obećanja, koncentracije na osobne interese do nedemokratskog i neodgovornog ponašanja. Izrazito loša slika političara jedan je od faktora koji odbija studente od sudjelovanja u institucionalnim političkim procesima i doprinosi negativnom viđenju institucija (Ilišin, 2014). Političarima kao političkim akterima koji bi trebali predstavljati interese stanovništva zamjera se ravnodušnost prema poslu koji obavljaju i loši medijski istupi koji su često loše izvedeni

pokušaji humora. Zamjera se visoka novčana naknada političarima za funkcije koje sugovornici smatraju da neodgovorno obavljaju.

Pa recimo Ivan Pernar ne znam kako bi komentirala, misli da je humorističan. Možda nekim osobama i je humorističan, ali mislim da se treba znat ponašati u nekim situacijama, a ne glumiti budalu od sebe samo da ispadneš popularan na račun toga možda. Mislim da ovi konkretno koji su u saboru... da njih boli briga za sve. Briga ih ko će šta reći, da su ono totalno relax. Dođu sjednu, malo prodiskutiraju o tim temama o kojima se razglaba i da su tamo da dobiju pare. Iako mislim da nisu svi opet isti, ima ljudi koji žele obaviti svoj posao kako Bog zapovijeda. (Sugovornica_6).

Nije mi jasno kako je moguće da su oni toliko plaćeni za posao koji ne obavljaju. Na prijenosima sabora se vidi koliko ih ima u saboru, možda je bolje reći koliko ih nema u biti. Najviše ih se vidi ispred sabora kad ih novinari hvataju za izjave u kojima se ponašaju umišljeno kao lokalni šerifi. (Sugovornik_7).

Osim pojedinaca koji daju izjave medijima ispred Sabora, kao i onih koji su u središtu pozornosti zbog svojih nastupa koje često možemo okarakterizirati kao populističke, pažnju uz premijera u posljednje vrijeme zaokuplja krizni stožer koji se bavi prilično prisutnom temom pandemije koronavirusa, te su spletom okolnosti često u prvom planu.

Nekad kad vidim snimke iz sabornice, a njih je 5-6 sve mi je jasno. Mislim da su oni u biti na doživotnom godišnjem, baš su opušteni i nezainteresirani za probleme. Samo vidim ove iz kriznog stožera, oni su redovni jer moraju i Plenković kojeg kamere uvijek prate. (Sugovornik_8).

Suze Krstičevića su nešto neprocjenjivo. Nalazi se pod paljbom jer nije uspio kupiti avione, ako to nije direktno povezano sa nacionalizmom...ali on je vojnik prije svega. Pazi on nije osoba, ni političar, on je vojnik prije svega. Tako nešto kad vidiš, to ti je sve jasno. Mislim da nakon toga nisam toliko ni gledao vijesti. (Sugovornik_5).

Pri opisivanju poželjnih karakteristika političara studenti su se zadržavali na osobinama koje pridonose njegovoj pojavnosti, odnosno direktno imaju učinka na način na koji se kreće i govori. Postoji konsenzus da je poželjno da političar ima neki oblik višeg obrazovanja, ali kako to nije presudno. Važna odlika je da razumije politiku i da je elokventan. Osim važnosti

nepotkupljivosti, kao poželjna karakteristika se javlja karizmatičnost. Takvo iznenađujuće opredjeljenje visokoobrazovanih mladih za jake vođe ne smatra se kao želja za autoritarnim načinom vladanja već više tome što se akterima pripisuju karakteristike odlučnih i kompetentnih lidera s vizijom koja im donosi autoritet (Ilišin, 2017). Političari bi trebali biti staloženi i ne dozvoliti da im stres posla uvjetuje njihovu reakciju.

Treba imat neku karizmu. Ljudi će prije glasat za nekog tko ima karizmu, nego za nekoga tko je bezličan. Na primjer Kolinda nema ništa, ali opet ima neku karizmu. Žena je, vrcava je i svi će prije glasat za nju nego za nekog tko ima više predispozicije za postat predsjednik ali opet nema karizmu. Mislim naravno treba imat neku podlogu da uopće bude političar. Ne možeš ti sad sa srednjom školom biti premijer. Trebaš završit neko više obrazovanje i bit upućen u sve to što se dešava i što bi se moglo promijeniti. Glupo je reć pošten i vrijedan jer se očekuje od svake osobe koja radi da to bude. Treba bit osoba koja se zna izboriti a ne bit puding i onda onak dopustiti da ga svi gaze. (Sugovornica_3).

A mislim treba bit definitivno obrazovan čovjek. Mislim većina njih je obrazovana ali ono tipa čovjek koji je završio... ne radi se toliko o obrazovanju nego da razumije ono što priča vezano za politiku. Mislim može čovjek završit pravni fakultet i dalje bit nesposoban napraviti nešto. A netko ko završi dva jezika može biti daleko sposobniji. Da zna što radi, da nije ovca, da ne prati druge, da razmišlja malo svojom glavom. (Sugovornica_4).

Političari bi prvenstveno trebali biti educirane osobe. Ne sad u smislu da trebaju završit 25 fakulteta, nego više da znaju o čemu govore. Da ako spomenu neki pojam, da ga znaju objasniti i zašto su ga spomenuli. Da budu elokventni, da ih se razumje što govore, da barataju vokabularom, mislim da bi trebale biti relativno opuštene osobe a ne da su stresirani. (Sugovornica_6).

Polje djelovanja u kojem studenti mogu „vježbati“ demokraciju na nižim nivoima su studentski izbori. Kroz njih studenti imaju priliku iskazati svoje mišljenje i boriti se za svoja prava na sličan način onima kad je u pitanju izbor saborskih zastupnika. Oni koji se ne kandidiraju imaju priliku angažirati se u vidu nadziranja izbornog mjesta ili barem odazvati se glasanju. U praksi se pokazuje kako studenti iako su načelno upoznati s procesom izabiranja

studentskih predstavnika, uglavnom se žale da se o izborima ne priča dovoljno, to im daje dojam da se izbori ne odvijaju transparentno.

Znam da je mandat dvije godine, znam da se izlazi 8 i 9 travnja i ovo mi je prvi put da da ću izaći. Prošli izbori kad su bili, bila sam prva godina fakulteta a nisam znala da sam živa a kamoli da ima studentskih izbora. Dala mi je cura da joj potpišem listu ali nisam znala na što se ta lista odnosi. (Sugovornica_2).

Mislim da se o tome ne priča baš...Zato što su vjerojatno naviknuli da studenti nemaju baš velika prava na faksu, nisu zapravo nikad slušali da mogu zapravo nešto promijeniti. Čini mi se prošle godine da je sve nekako bilo prešutno iako prošle možda nisu ni bili izbori. Moguće da ljudi ne gledaju stranice na internetu i ne slušaju vijesti. Možda je problem u studentima što ne slušaju vijesti koje su vezane uz faks. (Sugovornica_1).

Vidljiva je samokritika i kritika studentima kako je mali prag i minimalni zahtjevi koji se postavljaju pred kandidate izravan odraz malog interesa studenata u proces izbora studentskih predstavnika što se povezuje s malim interesom za promjenama u školstvu.

S obzirom da treba 1% potpisa za ulazak u sve to, vidi se koliko su studenti ne angažirani za takve stvari. Jer da su studenti više angažirani, više bi vjerojatno trebalo potpisa skupiti i više bi trebalo toga napraviti da bi se uopće ušlo u studentski zbor. Iz ovoga se vidi neaktivnost studenata za njihovo školstvo. (Sugovornica_3)

Mali interes za promjenama u školstvu možemo pripisati faktorima koji djeluju obeshrabrujuće, a to su faktori poput već navedene netransparentnosti, kao i sumnje da su izbori za studentske predstavnike zapravo odraz politike u malom. Na isti način na koji mladi gaje negativne osjećaje prema politici u državi, postoje sumnje na korupciju i prijavljivanje studenata na izbore zbog vlastite koristi, kao i glasanje na temelju poznanstava.

Opet problem je taj da se bira na temelju poznanstava a ne kvalifikacijama. Isto tako zbor je kao kult, zatvoreni su i malo studenata zna što oni razgovaraju i izglasavaju... ako netko želi biti profesor engleskog onda mu nije potrebno da bude studentski predstavnik jer mu ne predstavlja značajnu stavku u rezimeu... Dobro ima ljudi koji žele najbolje za studente, ali dosta je onih koji to žele na životopisu. (Sugovornica_1).

Važan indikator odnosa mladih prema formalnoj politici je nespремnost da preuzmu neku političku funkciju. Rezultati istraživanja zaklade Friedrich Ebert iz 2018. godine, pokazali su da 49% ispitanika nipošto ne bi preuzelo neku funkciju, dok 30% vjerojatno ne bi. Nizak osjećaj odgovornosti za preuzimanje političkih funkcija podjednako je rasprostranjen u svim podskupinama mladih (Gvozdanović i dr., 2019). Ono što koči studente da preuzmu političke funkcije su sumnja u vlastitu kompetentnost, mišljenje kako ništa ne bi mogli promijeniti, nezanimljivost same politike, veliki opseg posla i mogućnost da im stres posla naruši zdravlje.

Ne, ne da mi se to. Previše je to posla za mene. I ne zanima me politika općenito. Nije mi to zanimljivo. Nikad mi nije ni bilo. Pogledat ću vijesti tek toliko da vidim što se dešava u državi s vremena na vrijeme. (Sugovornica_3).

Nemam dubljeg znanja o nekim stvarima da bi mogla bolje odlučiti. Plus, ne da mi se brinuti o tome previše...ako si u politici i ako si pošten političar, onda ćeš imati previše grižnje svijesti i previše ćeš se brinuti a to je loše za zdravlje. Na primjer čim imaš veću moć imaš veći stres. Ja ne želim stres u životu, želim uživati u životu. Mislim bila je ona slika Obame nakon 8 godina kako izgleda...ne hvala. (Sugovornica_1).

Štoviše sumnja u mogućnost promjene i nedostatak vjere u sustav uzrokuje da čak i oni koji su imali motivaciju baviti se politikom promjene mišljenje i odustanu od pokušaja da nešto promjene, već te nužne promjene delegiraju izravno ili neizravno svojom pasivnošću upravo trenutnim političarima. Na taj način outsourcingu političke odluke koje smatraju da su nužne upravo onim akterima koje karakteriziraju kao koruptivne, neefikasne i nepovjerljive. Ozbiljnost situacije dodatno povećava činjenica kako se radi upravo o studentima društvenih i humanističkih znanosti koji bi trebali među prvima upotpuniti takve pozicije. Svojim kompetencijama mogli bi biti ne samo politički akteri, nego i akteri promjene koju zagovaraju.

Pa i ne baš. Mislim da bi mi to bilo malo previše. Prije sam jako voljela i više sam pratila politiku, sad sam se distancirala od toga. Željela sam se ići svađati u sabora sa svima a sad više ne želim. Možda to ima veze s tim da se gubi vjera u to da će i što biti bolje, tko god da dođe. Misli da ne bi imala tolike šanse u tim krugovima da se tako izrazim. Zbog svjetonazora i svega. Ne bi to prošlo dobro. (Sugovornica_2).

Ajoj... ma gle...ima već dosta političara pa neka oni rješavaju te stvari kad su ionako za to plaćeni, nisam ja za politiku. (Sugovornik_7).

6. Zaključak

Razmišljanja studenata o politici unutar okvira hrvatskog društva i volja za političkim angažmanom su tema ovog rada. Od studentske populacije koja je podgrupa mladih očekuje se preuzimanje političkih pozicija u budućnosti. Rezultati istraživanja su u skladu s prethodnim istraživanjima u Hrvatskoj, koja navode nizak interes studenata za politiku, ali ipak nešto veći od ukupnog interesa mladih. Niski interes studenata za politiku pokazuje kako studenti izuzev povremenog odaziva na glasanje, rijetko pokazuju neki oblik aktivnog sudjelovanja u politici. Njihov interes više se odnosi na praćenje dnevnika i čitanje portala na internetu koji su zbog toga što nude fleksibilnost ipak najzastupljeniji medij informiranja među studentima. Ponekad se internet pretvori u pravu online arenu u kojoj pojedinci i skupine žustro demonstriraju ali ne prenose to nezadovoljstvo u stvarni svijet što izaziva kritiku kod studenata. Kao krivca u slabijoj uključenosti u politiku studenti navode kompliciranost i zamornost politike, ciklično ponavljanje političkih afera koje utječu na smanjenje povjerenja u politiku i institucije. Govoreći o stanju politike u državi sugovornici ističu korupciju kao veliki problem te su mišljenja kako političari često zastupaju interese manjih skupina i svoje vlastite. Česte su kritike na slabu kompetentnost političara koje sugovornici žele zamijeniti kompetentnijim i poštenijim kadrom, čak do te mjere da smatraju prikladnom smjenu trenutnih aktera na političkoj sceni. Neki rješenje vide u nekim oblicima nedemokratskih režima što je simptomatično i zabrinjavajuće jer pokazuje kronični nedostatak nade u trenutni sustav. Zbog nezadovoljavajuće ponude stranaka na izborima, odnosno nepostojanja dovoljno jake tzv. treće opcije poseže se za kompromisima. Neki smatraju da je bolje dati glas nekoj od dominantnih stranaka, dok se neki odlučuju za stranke čiji program ih ne zadovoljava u potpunosti. Ne postoji privrženost jednoj političkoj opciji, već se izbor mijenja. Političarima kao političkim akterima koji bi trebali predstavljati interese stanovništva zamjera se ravnodušnost prema poslu koji obavljaju i neadekvatni medijski istupi te visoka novčana naknada za funkcije koje sugovornici smatraju da neodgovorno obavljaju. Pozornost zbog svoje medijske zastupljenosti većinom plijene akteri koji se zateknu u aferama, premijer te krizni stožer koji izvještava o pandemiji koronavirusa. Pri opisivanju poželjnih karakteristika političara postoji konsenzus da je poželjno da ima neki oblik višeg obrazovanja, ali kako to nije presudno. Važna odlika je da razumije politiku i da je

elokventan. Osim važnosti nepotkupljivosti, kao poželjna karakteristika se javlja odlučnost i vizija koja im donosi autoritet. Pri komentiranju studentskih izbora vidljiva je kritika kako mali prag i minimalni zahtjevi koji se postavljaju pred kandidate izravno odražavaju slab interes studenata u proces izbora studentskih predstavnika što se povezuje s malim interesom za promjenama u školstvu. Negativnom viđenju studentskih izbora pridonosi njihova netransparentnost odnosno mala popraćenost, kao i sumnje da su izbori za studentske predstavnike zapravo odraz politike u malom. Na isti način na koji mladi sumnjaju u motive političara, studenti sumnjaju na prijavljivanje studenata na izbore zbog vlastite koristi, kao i glasanje na temelju poznanstava. Kao nalaz koji najviše zabrinjava nameće se nespremnost studenata da preuzmu političku funkciju. Ono što ih sprječava da preuzmu političke funkcije su sumnja u vlastitu kompetentnost, nezanimljivost same politike, veliki opseg posla i mogućnost da im stres posla naruši zdravlje. Mali dio onih koji su razmišljali o političkom angažmanu od te nakane razuvjerila je sumnja u mogućnost promjene i nedostatak vjere u sustav koji rezultira apatijom. Na taj način sugovornici direktno ali i indirektno svojom pasivnošću političke odluke outsourcaju onim akterima koje karakteriziraju kao koruptivne, neefikasne i nepovjerljive. Situacija postaje ozbiljnija kad uzmemo u obzir kako se radi upravo o studentima društvenih i humanističkih znanosti koji bi trebali među prvima, svojim kompetencijama upotpuniti političke pozicije koje outsourcaju drugima. Kao jedan od oblika kojim bi se moglo utjecati na pojavu apatije kod mladih, pa tako i studenata nameće se rad na edukaciji kroz srednje škole o tome koje opasnosti apatija prema politici donosi za društvo u cijelosti. U postojećim oblicima se takva edukacija pokazala manjkava ne u vidu nepoznavanja političkog sustava, nego u vidu nepoznavanja upravo svih opasnosti koje proizlaze iz političke apatije koju su studenti pokazali i u ovom istraživanju. Na taj način minimalizirala bi se apstinencija od politike zbog nesigurnosti u vlastito znanje. Također treba se raditi na uključenosti mladih u politiku, transparentnost političkih procesa i kaznenu odgovornost političara kako bi se smanjile sumnje u koruptivne radnje koje su važan faktor u odbojnosti politike među mladima. Potrebno je napomenuti da se limitiranost navedenog istraživanja osim u njegovu opsegu nalazi u činjenici da su istraživanjem zahvaćeni isključivo studenti Sveučilišta u Zadru te da je iz tog razloga nemoguće donositi generalne zaključke za područje cijele Hrvatske. Prijedlog bi uz proširivanje istraživanja na cijelu Hrvatsku bio uključivanje dodatnih studija koji imaju izravne veze s politikom, a u ovom radu nisu bili zastupljeni jer isti ne postoje na Sveučilištu u Zadru.

7. Prilozi

Prilog 1

Tablica s osnovnim podatcima o provedenim intervjuima

Sugovornici	Dob	Datum održavanja	Mjesto održavanja intervjua	Vrijeme trajanja	Istraživač
Sugovornica_1	19	25.3.2019	Zadar	87:04 min	Tin Meštrović
Sugovornica_2	21	1.4.2019.	Zadar	33:17 min	Tin Meštrović
Sugovornica_3	23	2.4.2019.	Zadar	32:03 min	Tin Meštrović
Sugovornica_4	22	21.4.2019.	Zadar	26:52 min	Tin Meštrović
Sugovornik_5	23	22.4.2019.	Zadar	40:37 min	Tin Meštrović
Sugovornica_6	23	3.5.2019.	Zadar	41:27 min	Tin Meštrović
Sugovornik_7	24	2.5.2020.	Online (Jitsi)	28:13 min	Tin Meštrović
Sugovornik_8	22	20.6.2020.	Zadar	31:24 min	Tin Meštrović

Prilog 2

Kodna lista			
	Deskriptivni	Interpretativni	Citati
Upućenost u politiku	Malo ih prati politiku aktivno.	Politika ih ne zanima pretjerano. Većinom su svjesni osnovnih događanja preko trenutnih afera i medijskih naslova.	<i>Ne. Jer me nikad nije zanimala, iako bi trebala jer očito živim u toj državi. Plus dosadno je. Brate mili zakompliciraju...(S1)</i>
	Praćenje političkih afera.	Afere koje se ponavljaju utječu na raspoloženje sugovornika i pridonose negativnom stavu o politici. Osim što afere umaraju i dosađuju sugovornike, one također pridonose mišljenju sugovornika o korumpiranosti političara.	<i>Više onako kad ih vidim na vijestima i kad se priča, kad su afere. Pratim i trudim se koliko stignem, ali neke dane stvarno ti se ne da o tome čitati jer si toliko umoran od tih loših vijesti jer si toliko umoran od tih pustih afera i kad vidiš još jednu u niz misliš si: „ Ne danas, nećete mi uništiti dan!“ (S2)</i>
	Nepoznavanje političara.		
	Osjećaj cikličnog ponavljanja loših vijesti i afera.		
	Politička korupcija.		<i>Nisam u toku ali nekako svaki put kad pogledam vijesti, kao da se nikad nisam ni maka. Uvik se ponavljaju... uvik je sočno to suptilno prikazivanje političke mafije, kupovanje, prijetnje a znaš ono malo te nacionalističke te parolice i te skrivene neke agende. To isto obožavam, to je savršeno... Suze Krstičevića su nešto neprocjenjivo. Nalazi se pod paljbom jer nije uspio kupiti avione, ako to nije direktno povezano sa nacionalizmom... Mislim da nakon toga nisam toliko ni gledao vijesti. (S5)</i>
	Politika negativno utječe na raspoloženje sugovornika.		
	Politika je dosadna i zamorna.		

<p>Političari zastupaju interese manjih skupina i svoje vlastite.</p> <p>Korupcija.</p> <p>Promjena političara.</p> <p>Dovođenje sposobnijih ljudi na političke pozicije.</p> <p>Promjena sistema.</p> <p>Neaktivnost stanovništva.</p> <p>Pasivnost i neodazivanje na prosvjede.</p> <p>Priznavanje vlastite neaktivnosti.</p> <p>Online aktivizam a real life pasivnost.</p> <p>Aktivacija stanovništva tek kad voda dođe do grla.</p>	<p>Prevladava mišljenje kako političari zastupaju partikularne interese manjih skupina, a ne svih građana.</p> <p>Insinacije na korupciju su učestale.</p> <p>Političare treba zamijeniti sposobnijima pojedincima.</p> <p>Spominjanje mogućnosti promjene političkog sustava u smjeru monarhija i diktatura.</p> <p>Stanovništvo je pasivno i ne odaziva se na prosvjede i slične demonstracije nezadovoljstva politikom i političarima iako su ti isti pojedinci poprilično aktivni u online arenama.</p> <p>Sugovornici uočavaju vlastitu pasivnost i djelovanje kad voda dođe do grla.</p>	<p><i>...najveći problem očito je politika, očito je onaj tko vlada, cijeli taj sustav, mislim da neće ići nikako na bolje dok se to ne riješi. E sad ja bi njih sve smijenila i stavila sve ljude koji zapravo nešto znaju jer mislim da ima sposobnih ljudi u Hrvatskoj koji mogu voditi i koji su dobro upoznati s tim pitanjima... ali vjerojatno barem koliko sam imala priča za čuti u gradu Zadru to su mafije koje te ušutkavaju i onda ne možeš baš djelovati. Tako da definitivno dok se to ne riješi...a kako će se to riješiti to...teško. (S2)</i></p> <p><i>...mislim da bi bilo dobro da promjene vlast kad svi govore da nije dobro. Možda bolje da bude monarhija ili tako nešto, onda znaš da nemaš mogućnosti da promijeniš stanje...(S1)</i></p> <p><i>Vlada, znači previše se krade...logično treba nam kompletna promjena svega. Nitko se neće trgnut. Organizira se prosvjed ispred Markovog trga, za njega se sazna tek kad se prosvjed održao i onda nije bilo odaziva kad se nitko nije oglasio za tak nešto. Onda se ljudi žale: „Nitko nije došao“, ali di su oni to stavili da se održava prosvjed, trebali su staviti na televiziju. Danas ima tisuću medija a oni nisu stavili ni na jedan i onda se svi žale kako su ljudi uspavani i svi samo pišu komentare. Ali ne može se organizirati jer bi to sve propalo u našoj državi jer je lakše pisati komentare po net.hr... Općenito naš mentalitet. Svi volimo žugati a nitko ne želi neš napraviti. Evo ja prva. Ja volim žugati. Ali da ću se sad pokrenuti dok nije krajnje vrijeme...neću. Mislim da je to kod većine problem. Svi će žugati, ali neće niš napraviti do nisu u govornima do grla. (S3)</i></p>
--	--	--

<p>Izlazak na izbore</p>	<p>Nisu razgovorljivi o toj temi.</p> <p>Nedostatak opcija.</p> <p>Bolje je glasati kad već imaju to pravo.</p> <p>Nezadovoljstvo tzv. trećim opcijama.</p> <p>Bolje je dati glas dominantnim strankama.</p>	<p>Izlazili na izbore ili ne, nisu razgovorljivi o toj temi i zamjerke su većinom na nedostatak opcija.</p> <p>Sumnje u mogućnost trećih opcija da uvedu promjenu. Neki smatraju da je glas za manje stranke „bačen glas“ i da je bolje glasati za dominantne opcije (SDP ili HDZ).</p>	<p><i>Naravno, uvijek. Mislim nije da imaš neke opcije. To stvarno nije ali eto. Sad stvarno ne znam za ove slijedeće tko, kako? di? (S2)</i></p> <p><i>Izašla jesam... Opet da ne izađeš i pobijedi netko za koga ne želiš da pobijedi, onda ćeš početi ono... „opet su oni dobili“. Pljuju po drugoj stranci a možda da su izašli bi njihov glas vrijedi nešto. Imaš pravo birati, ako nam već daju to pravo. Da izaberemo opciju koja nama odgovara, barem djelomično, ne 100%. (S6)</i></p> <p><i>Nisam na zadnjih par izašao...Starci su mi još davno rekli, što se glasanja tiče odaberi ono što je o tebi manje zlo... Također čini mi se da ako ne glasaš za HDZ ili SDP da kao da si bacio glas jer ove treće opcije su preslabe da bi nešto napravile. (S8)</i></p>
<p>Mediji pomoću kojih se informira o politici</p>	<p>Ponekad se pogleda dnevnik.</p> <p>Više se informira preko interneta.</p> <p>Priistranost pojedinih portala.</p> <p>Praćenje političkih zbivanja uz satirični komentar (RTL Direkt).</p>	<p>Dnevnik kao fiksni program se prati ali moguće je da se zbog obaveza nekad preskoči.</p> <p>Više se oslanja na online medije na kojima su podatci uvijek dostupni i može im se lakše pristupiti neovisno o vremenu.</p> <p>Uočavanje razlika u izvještavanju, tj. podložnosti medija da budu pristrani.</p> <p>U nekim slučajevima politiku lakše prate uz satiričan komentar kako bi im politika bila malo zanimljivija.</p>	<p><i>Pa gledam i vijesti kad stignem. Gledam dnevnik Nove tv ali čitam i na internetu... zna se koji portali naginju kojoj strani. Na primjer zna se kad ideš na ideks.hr da je to više ljevičarsko i onda znaš što ćeš tamo naći. Ako ideš na liberal.hr očito je liberalni pristup u pitanju. Ako ideš na radnički to je isto više socijalistički i tako te stvari. (S2)</i></p> <p><i>Pročitam sve što me zanima na internetu, tako da... Dnevnik gledam, odnosno gledam samo Šprajca. Ali samo zbog njega. Ali ovako vijesti općenito ne. Nisam nikad niti su moji ikad gledali tako da nemam taj običaj. (S4)</i></p> <p><i>Više čitam portale i dnevnik...Znam nekad pogledat dnevnik... više preko portala... Znam i sama nekad ući na 24 sata, Indeks, Net.hr i to. (S6)</i></p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Studentski izbori</p>	<p>O njima se ne priča dovoljno.</p> <p>Odabir na temelju poznanstva.</p> <p>Netransparentnost zbora.</p> <p>Studentski zbor kao stavka u životopisu.</p> <p>Studenti nisu naviknuli na to da imaju svoja prava.</p> <p>Ne slušaju se vijesti vezane uz fakultet.</p>	<p>O izborima i studentskom zboru se malo priča između studenata i to pridonosi tome da velik broj ne razumije na koji način on funkcionira i sam rad im se čini netransparentan. Sumnja u želje pojedinca da poprave studentski standard. Mišljenje kako je angažman u zboru prvotno iz osobne koristi kao stavka u životopisu. Pri procesu izbora u studentski zbor pojedinci se često izabiru na temelju prijateljstva i poznanstva a ne programske osnove. Studenti se nedovoljno informiraju o studentskim pitanjima i često nisu svjesni studentskih predstavničkih tijela.</p>	<p><i>Mislim da se o tome ne priča baš...Zato što su vjerojatno naviknuli da studenti nemaju baš velika prava na faksu, nisu zapravo nikad slušali da mogu zapravo nešto promijeniti. Čini mi se prošle godine da je sve nekako bilo prešutno iako prošle možda nisu ni bili izbori. Moguće da ljudi ne gledaju stranice na internetu i ne slušaju vijesti. Možda je problem u studentima što ne slušaju vijesti koje su vezane uz faks...Opet problem je taj da se bira na temelju poznanstava a ne kvalifikacijama. Isto tako zbor je kao kult, zatvoreni su i malo studenata zna što oni razgovaraju i izglasavaju... ako netko želi biti profesor engleskog onda mu nije potrebno da bude studentski predstavnik jer mu ne predstavlja značajnu stavku u rezimeu... Dobro ima ljudi koji žele najbolje za studente, ali dosta je onih koji to žele na životopisu. (S1)</i></p> <p><i>Znam da je mandat dvije godine, znam da se izlazi 8 i 9 travnja i ovo mi je prvi put da da ću izaći. Prošli izbori kad su bili, bila sam prva godina fakulteta a nisam znala da sam živa a kamoli da ima studentskih izbora. Dala mi je cura da joj potpišem listu ali nisam znala na što se ta lista odnosi. (S2)</i></p> <p><i>Znam da se trebaju skupiti potpisi pa onda treba biti glasanje i to je to. S obzirom da treba 1% potpisa za ulazak u sve to, vidi se koliko su studenti ne angažirani za takve stvari. Jer da su studenti više angažirani, više bi vjerojatno trebalo potpisa skupiti i više bi trebalo toga napraviti da bi se uopće ušlo u studentski zbor. Iz ovoga se vidi neaktivnost studenata za njihovo školstvo. (S3)</i></p>
--	---	---	--

<p>Želja za političkim djelovanjem u budućnosti</p>	<p>Nedovoljno poznavanje politike za posao političara.</p> <p>Ne da mi se.</p> <p>Previše stresa, loše za zdravlje.</p> <p>Previše posla.</p> <p>Gubitak vjere da je promjena moguća.</p> <p>Razlika u svjetonazoru.</p> <p>Ne zanima me.</p> <p>Neka oni to riješe.</p> <p>Plaćeni su za to.</p>	<p>Nesigurnost u vlastito znanje i mogućnosti obavljanja politike.</p> <p>Politika se smatra kao nešto što je naporno, puno posla i uzrokuje stres koji šteti zdravlju.</p> <p>Mišljenje kako se ništa ne može promijeniti pa je uzaludno pokušavat.</p> <p>Razlikovanje vlastitog svjetonazora(liberalnijeg) od onog koji se primjećuje od političara trenutno na funkcijama.</p> <p>Outsourcing problema politike na one koji su plaćeni da se time bave.</p>	<p><i>Nemam dubljeg znanja o nekim stvarima da bi mogla bolje odlučiti. Plus, ne da mi se brinuti o tome previše...ako si u politici i ako si pošten političar, onda ćeš imati previše grižnje svijesti i previše ćeš se brinuti a to je loše za zdravlje. Na primjer čim imaš veću moć imaš veći stres. Ja ne želim stres u životu, želim uživati u životu. Mislim bila je ona slika Obame nakon 8 godina kako izgleda...ne hvala. (S1)</i></p> <p><i>Pa i ne baš. Mislim da bi mi to bilo malo previše. Prije sam jako voljela i više sam pratila politiku, sad sam se distancirala od toga. Željela sam se ići svađati u sabora sa svima a sad više ne želim. Možda to ima veze s tim da se gubi vjera u to da će isto biti bolje, tko god da dođe. Misli da ne bi imala tolike šanse u tim krugovima da se tako izrazim. Zbog svjetonazora i svega. Ne bi to prošlo dobro. (S2)</i></p> <p><i>Ne, ne da mi se to. Previše je to posla za mene. I ne zanima me politika općenito. Nije mi to zanimljivo. Nikad mi nije ni bilo. Pogledat ću vijesti tek toliko da vidim što se dešava u državi s vremena na vrijeme. (S3)</i></p> <p><i>Ajoj... ma gle...ima već dosta političara pa neka oni rješavaju te stvari kad su ionako za to plaćeni, nisam ja za politiku. (S7)</i></p>
---	---	---	--

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Odluke koje političar treba imati</p>	<p>Karizma</p> <p>Treba završit više obrazovanje.</p> <p>Ne bit puding i dozvolit da ga se gazi.</p> <p>Razumije što priča.</p> <p>Fakultet nije garancija uspjeha političara.</p> <p>Da ne prati druge i razmišlja svojom glavom.</p> <p>Elokventnost i proširen vokabular.</p> <p>Bit staložen.</p>	<p>Konsenzus je poželjno da političar ima visoko obrazovanje ali i posjeduje dozu snalažljivosti na terenu jer fakultet ne garantira uspjeh u politici.</p> <p>Trebao bi biti elokventan i razumjeti što priča.</p> <p>Pojavno bi trebao biti staložen i znati raditi pod pritiskom uz dozu karizme.</p>	<p><i>Treba imat neku karizmu. Ljudi će prije glasat za nekog tko ima karizmu, nego za nekoga tko je bezličan. Na primjer Kolinda nema ništa, ali opet ima neku karizmu. Žena je, vrcava je i svi će prije glasat za nju nego za nekog tko ima više predispozicije za postat predsjednik ali opet nema karizmu. Mislim naravno treba imat neku podlogu da uopće bude političar. Ne možeš ti sad sa srednjom školom biti premijer. Trebaš završit neko više obrazovanje i bit upućen u sve to što se dešava i što bi se moglo promijeniti. Glupo je reć pošten i vrijedan jer se očekuje od svake osobe koja radi da to bude. Treba bit osoba koja se zna izboriti a ne bit puding i onda onak dopustiti da ga svi gaze. (S3)</i></p> <p><i>A mislim treba bit definitivno obrazovan čovjek. Mislim većina njih je obrazovana ali ono tipa čovjek koji je završio... ne radi se toliko o obrazovanju nego da razumije ono što priča vezano za politiku. Mislim može čovjek završit pravni fakultet i dalje bit nesposoban napraviti nešto. A netko ko završi dva jezika može biti daleko sposobniji. Da zna što radi, da nije ovca, da ne prati druge, da razmišlja malo svojom glavom. (S4)</i></p> <p><i>Političari bi prvenstveno trebali biti educirane osobe. Ne sad u smislu da trebaju završit 25 fakulteta, nego više da znaju o čemu govore. Da ako spomenu neki pojam, da ga znaju objasniti i zašto su ga spomenuli. Da budu elokventni, da ih se razumje što govore, da barataju vokabularom, mislim da bi trebale biti relativno opuštene osobe a ne da su stresirani. (S6)</i></p>
--	---	--	---

<p>Kakvi su političari trenutno</p>	<p>Neuspjeli humor.</p> <p>Populizam se zamjera?</p> <p>Pernar se treba znat ponašat.</p> <p>Nezainteresirani za svoj posao.</p> <p>Briga ih za sve.</p> <p>Pokupe plaću.</p> <p>Kolinda ima karizmu.</p> <p>Imenovanje predsjednice po imenu, ostali političari po prezimenu.</p> <p>Političari na doživotnom godišnjem.</p> <p>Vidljivi samo Plenković i krizni stožer.</p>	<p>Zamjeraju se pokušaji populizma i neozbiljni načini odnošenja političara prema politici.</p> <p>Političari nisu zainteresirani za svoj posao i to ne pokušavaju prekriti. Ponašaju se kao da su na doživotnom godišnjem.</p> <p>Sugovornike smeta materijalna naknada političara koji ne rade svoj posao.</p> <p>Bivša predsjednica je uspjela u namjeri da se približi narodu.</p> <p>Političari su nevidljiv jer ih nema. Sabornice su prazne.</p> <p>Najvidljiviji je Premijer kao glavni akter i krizni stožer obzirom na situaciju s koronavirusom.</p>	<p><i>Pa recimo Ivan Pernar ne znam kako bi komentirala, misli da je humorističan. Možda nekim osobama i je humorističan, ali mislim da se treba znat ponašat u nekim situacijama, a ne glumit budalu od sebe samo da ispadneš popularan na račun toga možda. Mislim da ovi konkretno koji su u saboru... da njih boli briga za sve. Briga ih ko će šta reć , da su ono totalno relax. Dođu sjednu, malo prodiskutiraju o tim temama o kojima se razglaba i da su tamo da dobiju pare. Iako mislim da nisu svi opet isti, ima ljudi koji žele obaviti svoj posao kako Bog zapovijeda. (S6)</i></p> <p><i>Nije mi jasno kako je moguće da su oni toliko plaćeni za posao koji ne obavljaju. Na prijenosima sabora se vidi koliko ih ima u saboru, možda je bolje reći koliko ih nema u biti. Najviše ih se vidi ispred sabora kad ih novinari hvataju za izjave u kojima se ponašaju umišljeno kao lokalni šerifi. (S7)</i></p> <p><i>Nekad kad vidim snimke iz sabornice, a njih je 5-6 sve mi je jasno. Mislim da su oni u biti na doživotnom godišnjem, baš su opuštteni i nezainteresirani za probleme. Samo vidim ove iz kriznog stožera, oni su redovni jer moraju i Plenković kojeg kamere uvijek prate. (S8)</i></p>
-------------------------------------	---	---	---

8. Literatura

Amnå, Erik, & Ekman, Joakim (2014). „Standby citizens: Diverse faces of political passivity“, *European Political Science Review*. Cambridge University Press 6(2), 261-281.

Bagić, Dragan (2011). „Politički stavovi maturanata i njihove determinante: odgaja li škola dobre građane?“. U: Bagić, Dragan (ur.) *Odgaja li škola dobre građane? Studija o političkoj socijalizaciji hrvatskih srednjoškolaca*. Zagreb, GONG : Fakultet političkih znanosti, str. 46-73.

Dahl, Viktor, Amnå, Erik, Banaji, Shakuntala, Landberg, Monique, Šerek, Jan, Ribeiro, Norberto, Beilmann, Mai, Pavlopoulos, Vassilis i Zani, Bruna (2018). „Apathy or alienation? Political passivity among youths across eight European Union countries“. *European Journal of Developmental Psychology*, 15:3, 284-301,
<https://doi.org/10.1080/17405629.2017.1404985> (10.9.2020.).

Gvozdanović, Anja, Ilišin, Vlasta, Adamović, Mirjana, Potočnik, Dunja, Baketa, Nikola i Kovačić, Marko (2019). *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung e. V.

Halmi, Aleksandar (1996). *Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima*. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu.

Ilišin, Vlasta (2014). „Mladi i politika: pragmatizam bez iluzije“. U: Ilišin, V. (ur.) *Sociološki portret hrvatskih studenata*. Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 221-290.

Ilišin, Vlasta (2017). „Mladi i politika: trendovi (dis)kontinuiteta“. U: Ilišin, Vlasta i Spajić-Vrkaš, Vedrana (ur.) *Generacija osujećenih. Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*. Zagreb, Institut za društvena istraživanja, str. 185-254.

Kovačić, Marko & Gvozdanović, Anja (2017). „Poznavanje generacijskih problema i potreba kao temelj kvalitetne politike za mlade u Hrvatskoj“, U: Ilišin, V. i Spajić-Vrkaš, V. (ur.) *Generacija osujećenih: mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*. Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 261-291.

Kovačić, Marko (2014). „Studenti kao društveni i politički subjekt“. *Političke perspektive*, 4 (2), 43-60.

Lavrič, Miran, Tomanović, Smiljka i Jusić, Miran (2019). *Youth Study Southeast Europe 2018/2019*. Friedrich-Ebert-Stiftung, Referat Mittel-und Osteuropa.

Lončar, Jelena (2017). *Analiza stavova studenata geografije Sveučilišta u Zagrebu prema političkoj situaciji i odnosima u Hrvatskoj*. *Geoadria*, 22 (2), 223-246.

Norris, Pippa (2011). „Political activism“. *Developments in European politics*, 2, 100-119, <https://pdfs.semanticscholar.org/9caf/f35577b5bc871d5dab3d5d164e3c12fdec51.pdf> (3.7.2020.).

Petrić, Mirko (2018). "KMI 6 – Intervju, fokusna grupa", *Bilješke uz predavanja kolegija Kvalitativne metode istraživanja* (nastavni materijal).

Putnam, Robert, David (2000). *Bowling alone*. New York: Simon & Schuster.

Sloam, James (2011). Introduction: Youth, Citizenship and Politics. *Parliamentary Affairs*, 65(1), 4–12, <https://doi.org/10.1093/pa/gsr048> (5.7.2020.).

Tomić-Koludrović, Inga (1999). „Skeptična generacija u protumodernizacijskom kontekstu“. *Politička misao: časopis za politologiju*, 36 (3), 175-193, <https://hrcak.srce.hr/31975> (2.7.2020.).